

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.3.67>

УДК 336.7

О. В. Левкович,

к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4570-4963>

І. П. Шрамко,

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-6402-9032>

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА КРАЇН СВІТУ

O. Levkovich,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, Oles Honchar Dnipro National University

I. Shramko,

Postgraduate student of the Department of Finance, Banking and Insurance, Oles Honchar Dnipro National University

ANALYSIS OF THE FINANCIAL SECURITY OF THE STOCK MARKET OF UKRAINE AND COUNTRIES OF THE WORLD

У даній статті досліджено функціонування та стан фінансової безпеки фондового ринку в Україні та провідних країн світу. Проаналізовано тенденції розвитку фондового ринку України на протязі останніх років, через дослідження обсягу торгів на організаторах торгівлі, в розрізі фінансових активів та основних фондових індексів, таких як PFTS і UX. Розглянуто досвід зарубіжних країн щодо функціонування та стану фінансової безпеки фондових ринків США, Китаю та Німеччини, а також досліджено основні фондові індекси Доу-Джонса, S&P 500, NASDAQ, SSE та DAX. Також визначено, що найбільші фондові ринки, відіграють ключову роль щодо сприяння залучення капіталу, розвію та розширення підприємств, установ та компаній, створення нових робочих місць тощо. Ефективне дієве функціонування цих ринків підкреслює важливість забезпечення можливості легкого доступу до фінансових ресурсів, залучення інвестиційних ресурсів як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні.

This article examines the functioning and state of financial security of the stock market in Ukraine and leading countries of the world. The development trends of the Ukrainian stock market over recent years are analyzed through a study of the volume of trades on trading organizers, in terms of financial assets and major stock indices, such as PFTS and UX. The experience of foreign countries regarding the functioning and financial security of the stock markets of the USA, China and Germany was considered, and the main stock indices of the Dow Jones, S&P 500, NASDAQ, SSE and DAX were also studied. It was also determined that the largest stock markets play a key role in promoting capital attraction, development and expansion of enterprises, institutions and companies, creation of new jobs, etc. The effective functioning of these markets emphasizes the importance of ensuring easy access to financial resources and attracting investment resources both domestically and internationally.

The development of new projects and innovations is possible only through the implementation of initiated issuance of shares, bonds and derivative securities, which is possible with a certain level of liquidity and transparency of companies. However, it is necessary to remember and consider the main factors of influence, and especially the fact that a serious impact on the country's economy, and especially when it comes to global crises or recessions, can result from turmoil in the stock markets. Volatility should be constantly monitored and observed, especially when it is excessive and there are significant changes in asset values, all of which will inevitably lead to a deterioration in financial stability and stability, and as a consequence, a loss of investor confidence. Therefore, constant research into the financial security of the stock market, through effective regulation of stock markets and supervision of their functioning and development, is the most important task for ensuring the stability of these markets and protecting the interests of investors.

Also, the formation of available and effective mechanisms for financial security of the stock market through the development of effective regulatory mechanisms, as well as the introduction of adequate prudential supervision, is becoming a priority task in ensuring the functioning of stock markets as a coordinated and effective tool for global economic development. Therefore, to create stable and economic growth in the country, improve the investment climate, and develop the global economy, it is necessary to promote effective and dynamic interaction between the world's largest stock markets and the economies of countries.

Ключові слова: : фондовий ринок, біржа, фінансова безпека, фінансова безпека фондового ринку, індекси, капіталізація, фінансові інструменти .

Keywords: : stock market, exchange, financial security, financial safety of fund market, indices, capitalization, financial instruments.

Постановка проблеми. Сучасне сьогодні характеризується скупчення глобальних і локальних кризових ситуацій, явищ та процесів, активного розвитку і впровадження штучного інтелекту, нагнітання політичних конфліктів та розгортання війн, посилення соціальних проблем, погіршення природних явищ, різновид пандемій тощо. Все це в своїй сукупності впливає на економіку кожної країни. В основу стабільності, розвитку і конкурентоздатності ринкової економіки будь-якої держави ключову роль виконує фондовий ринок, через ефективне функціонування і забезпечення фінансової безпеки, а також фінансового благополуччя його учасникам. Фондовий ринок будь-якої країни має певні особливості свого розвитку та історичне становлення, але саме він сприяє стрімкому економічному зростанню та збільшенню національного багатства через залучення інвестиційних ресурсів та ефективного його перерозподілу. Тому дослідження функціонування та фінансової безпеки як українського фондового ринку, так і досвіду зарубіжних країн та його вплив на економіку, є актуальним питанням сьогодні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основні теоретичні та прикладні аспекти аналізу фондового ринку України вивчалися низкою зарубіжних і вітчизняних дослідників, серед яких: О. Баула, А. Гальчинський, П. Гартман, К. Грейнджер, В. Козюк, Р. Левіч, В. Міщенко, У. Нільсон, А. Пересада, О. Рогач, В. Соболев, Є. Фама, І. Школьник, А. Щербина та багато інших. Проте, не зважаючи на значний внесок науковців, багато питань потребують уточнення, доопрацювання та осучаснення.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження функціонування та стану фінансової безпеки фондового ринку України та країн світу задля створення стабільного та економічного зростання країни, покращення інвестиційного клімату та розвитку глобальної економіки.

Виклад основного матеріалу. Фінансова безпека фондового ринку характеризується оптимальним обсягом ринку, що капіталізується задля забезпечення фінансово-стійкого стану учасників фондового ринку. Тобто

виникає необхідність в створенні ефективної діючої системи ризик-менеджменту на фондовому ринку, яка дозволить мінімізувати вплив зовнішніх і внутрішніх загроз, забезпечуючи інтереси учасників та ефективний розвиток фондового ринку [1].

Для того щоб проаналізувати фінансову безпеку фондового ринку в Україні, об'єктом дослідження виступають фондові біржи: ПФТС (Перша Фондова Торгова Система), Перспектива та Українська біржа. Спочатку необхідно провести дослідження щодо структури обсягу торгів на організаторах торгівлі [2].

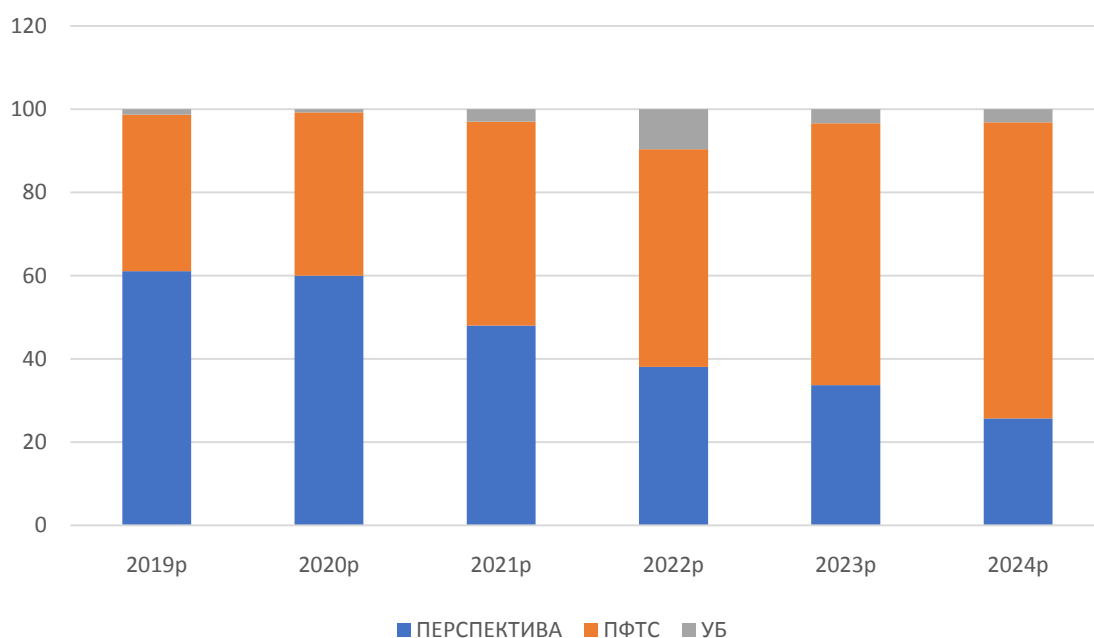


Рис.1. Динаміка структури обсягу торгів на організаторах торгівлі

Джерело: сформовано на основі [2-4]

З рисунку видно, що спочатку найбільшу питому вагу в структурі обсягу торгів займала ПрАТ «Фондова біржа «Перспектива» це більше 60%, а починаючи з 2020 року її доля постійно зменшується на користь АТ «Фондова біржа «ПФТС», і в 2024 році складає вже 25%. АТ «Українська біржа» займає незначну частку в загальному обсягу торгів, тільки в 2022 році

вона займала біля 10%, а останнім часом на рівні близько 4%, що говорить про незначні за обсягом торги (рис.1).

Тепер необхідно проаналізувати структуру біржових торгів за фінансовими активами за останні роки (табл.1).

Таблиця 1. Аналіз обсягу біржових торгів за фінансовими активами, %

Вид фінансового активу	2018р	2019р	2020р	2021р	2022р	2023р	2024р
Акції та акції КІФ	0,47	0,11	0,18	0,13	0,06	0,03	4,6
Державні облігації України	94,19	96,73	98,32	99,22	97,55	93,07	92,4
Облігації підприємств	3,94	2,85	0,28	0,53	0,19	0,02	0,01
Інвестиційні сертифікати	0,1	0,11	0,02	0,003	0,001	0,003	0,5
Похідні (деривативи)	0,28	0,13	1,17	0,01	0,004	-	0,0001
Інші	1,02	0,07	0,03	0,1	2,19	6,87	2,49
Всього	100	100	100	100	100	100	100

Джерело: сформовано на основі [2-4]

З даної таблиці видно, що серед всіх представлених фінансових активів на фондовому ринку України найбільшу питому вагу за обсягами торгів припадає на операції з державними облігаціями України, а в 2021 році доля ОВДП в загальному обсязі фінансових активів складала 99,2%.

Якщо аналізувати за розподілом торгів державними облігаціями України по фондовим біржам, то до 2023 року найбільшу частку з продажу цих облігацій має ПрАТ «Фондова біржа «Перспектива» і складала 65-70%, а починаючи з 2023 року лише 32%. Відповідно на АТ «Фондова біржа «ПФТС» частка біржових операцій з торгівлі державними облігаціями до 2023 складала 25-30%, а з 2023 року 60-67%. На АТ «Українська біржа» укладання договорів щодо державних облігацій становила в розмірі 3-4%.

Якщо аналізувати торги облігаціями компаній і акціями, то спостерігається не значна їх частка і доля їх в загальній сумі фінансових активів зменшується, що говорить про суттєві проблеми з виходом український підприємств на організовані ринки, хоча досліджуючи фондові ринки в світі, можна спостерігати, що саме сегмент фондового ринку щодо торгів облігаціями підприємств займає достатньо вагоме значення і виступає альтернативою кредитам, які видають банки.

Також досліджуючи похідні цінні папери (деривативи), то теж спостерігається незначна їх частка. В Україні відсутнє повноцінне і цілісне правове поле для ефективного функціонування ринку похідних цінних паперів (деривативів), а це в свою чергу зменшує фінансові можливості для країни та провокує власників та емітентів деривативних фінансових інструментів до зловживання.

Розвиток фондового ринку і відповідно стан фінансової безпеки на ньому можна охарактеризувати виходячи з дослідження основних фондових індексів в Україні. Слід почати з індексу PFTS, який є українським біржовим індексом і розраховується щодня по операціям і угодам на підставі середньозважених цін. Взагалі фондова біржа ПФТС є найбільшою біржою цінних паперів в Україні, являється членом Міжнародної Асоціації бірж СНД та кореспондентським членом Світової Федерації Фондових Бірж. Для того щоб, розрахувати індекс PFTS, індексний комітет формує перелік акцій за даними ринкової капіталізації, кількості укладених угод, обсягу торгів та враховує інші чинники, які суттєво впливають на ліквідність акцій (рис.2).

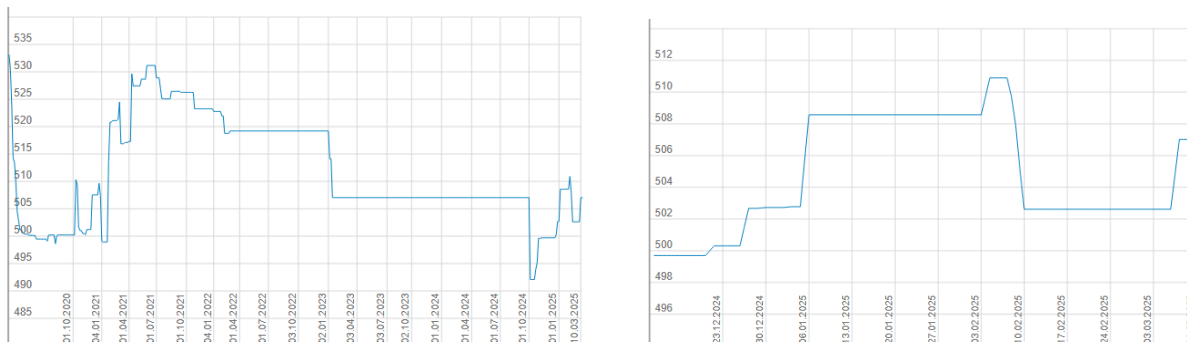


Рис.2. Динаміка індексу PFTS
Джерело: сформовано на основі [2-4]

Проводячи дослідження за останні п'ять років і розглянувши рисунки, можна спостерігати значні коливання починаючи з кінця 2020 року і до середини 2021 року, що зростало зростанням значення цього показника з 520 до 529, а потім відбувається постійне зменшення даного показника.

Необхідно сказати, що в 2018 році відбувалося різке зростання вартості акцій певних компаній, що і спричинили різке зростання індексу PFTS, а в 2019 році коли відбулася світова криза, яка призвела до спаду даного індексу. Також слід сказати, що український індекс є найбільш волатильним. На початку 2022 року спостерігається стабілізація даного показника на рівні 519 до початку 2023 року, де відбувається падіння цього показника до 507 і знову стабільна ситуація до 2024 року. На початку жовтня 2024 року спостерігаємо різке зменшення значення індексу до значення 492, але вже в листопаді 2024 року індекс починає зростати і в січні 2025 року вже досягає значення 510, але знову в лютому 2025 року спускається до позначки 502 і після 5.03.2025 р. піднімається до позначки 507.

Наступний індекс, який слід проаналізувати, це індекс UX, який є фондовим індексом ще однієї з найбільших бірж цінних паперів в Україні і розраховується на підставі цін п'ятнадцяти акцій «блакитних фішок» України, тобто акцій найбільших українських компаній, які є провідними лідерами в своїх галузях. Взагалі індекс PFTS та індекс UX є головними метриками, які характеризують стан фондового ринку в Україні (рис.3).

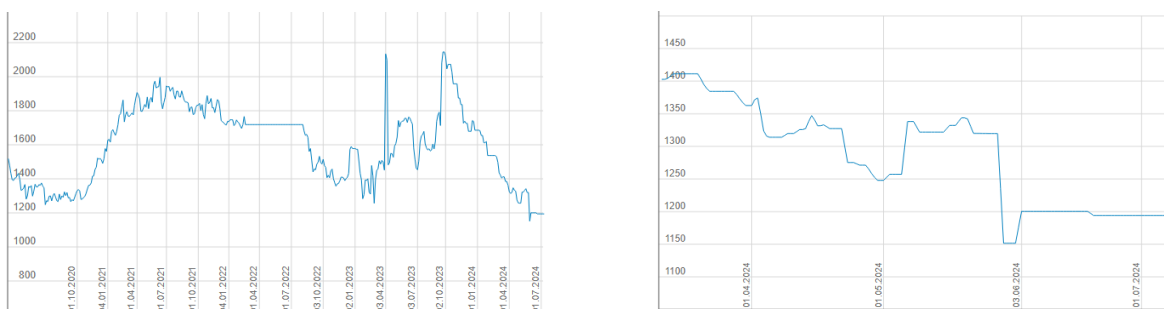


Рис.3. Динаміка індексу UX
Джерело: сформовано на основі [2-4]

Спостерігаючи за коливаннями індексу UX можна побачити, як на протязі 2020 року хоча і були піднесення і спади в значенні даного індексу, а спад відбувався швидшими темпами, в загальній картині показує тенденцію до зниження з 1406 до 1260. З кінця 2020 року і до середини 2021 року

спостерігалось зростання даного індексу до позначки 2000, але влітку знову відбулося падіння значення індексу до 1820 і знову почало зростання. З цього часу відбуваються різні коливання, але загальна тенденція іде до спаду індексу і на початку 2022 року вже складає 1718. На протязі всього 2022 року спостерігається зниження індексу UX і восени він досягає позначки 1385, але в кінці 2022 року відбувається підвищення значення цього індексу і на початку 2023 року складає 1577. На протязі півроку відбуваються різні коливання і до спаду і до підвищення, і на весні значення цього індексу досягає значення 2133. До кінця 2023 року відбувалися різні коливання і рік закінчувався на позначці 2121, але потім спостерігається поступове зменшення значення індексу UX і в 2024 рік значення цього індексу складає 1411 і вони продовжує зменшуватися і 2024 рік закінчується зі значення даного індексу 1194.

Співпраця і взаємозалежність країн світу спонукає до дослідження досвіду зарубіжних країн щодо функціонування фондових ринків, а також як вони впливають на економіку держави та фінансовий стан учасників ринку.

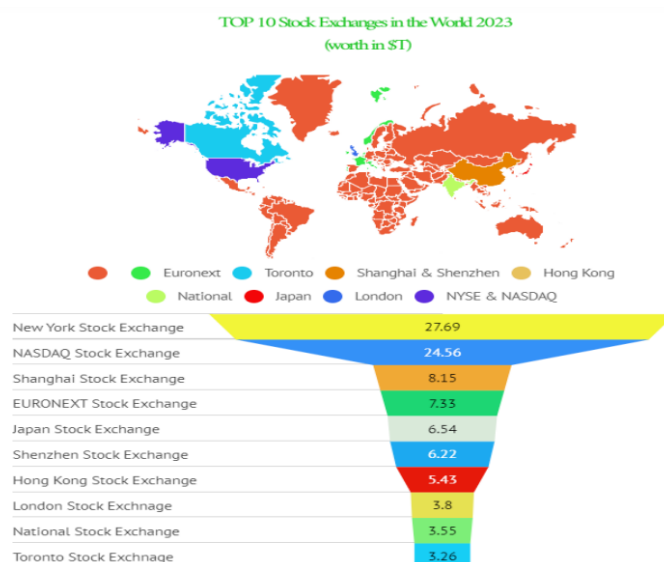


Рис.4. ТОП 10 фондових бірж в світі в 2023 році

Джерело: сформовано на основі [5]

Досліджуючи рисунок, можна сказати, що в ТОП 10 фондових бірж у світі 2023 року відносять: Нью-Йоркська (New York Stock Exchange), Біржа NASDAQ (NASDAQ Stock Exchange), Шанхайська (Shanghai Stock Exchange), Біржа Euronext (EURONEXT Stock Exchange), Токійська (Japan Stock Exchange), Шеньчженьська (Shenzhen Stock Exchange), Біржа Hong Kong (Hong Kong Stock Exchange), Лондонська (London Stock Exchange), Національна (National Stock Exchange), Торонто (Toronto Stock Exchange).

При цьому можна стверджувати, що найвагомішими біржами у 2023 році за річною капіталізацією є Нью-Йоркська (27.69 трлн. дол.) та NASDAQ (24.56 трлн. дол.). Якщо розглядати фондові біржі NYSE та NASDAQ, які є найбільшими світовими фондовими біржами то слід зазначити, що вони обидві розташовуються у Нью-Йорку. Якщо досліджувати рівень капіталізації на ринку, то можна відмітити, що вони не суттєво відрізняються, а саме фондова біржа NYSE тільки орієнтовно на 3 трлн. дол. перевищує значення на біржі NASDAQ. Головна відмінність між цими біржами є те, що наявність фізичного майданчика для торгів є біржі NYSE, а біржа NASDAQ не має фізичного майданчика, бо вона від початку створювалася як електронна біржа. Ще однією відмінністю цих двох бірж можна зазначити в тому, що на біржі NASDAQ працюють маркетмейкери, а на біржі NYSE передбачається робота фірм спеціалістів [5].

Для дослідження розвію фондового ринку США і стан фінансової безпеки, необхідно дослідити основні фондові індекси. Індекс, який необхідно проаналізувати за останні п'ять років, це індекс Доу-Джонса, який є найдавнішим індексом американських ринків, котрий в своєму розрахунку використовував вартість акцій 12 найбільших компаній, а зараз до розрахунку включено 30 найбільших компаній США (рис.5).

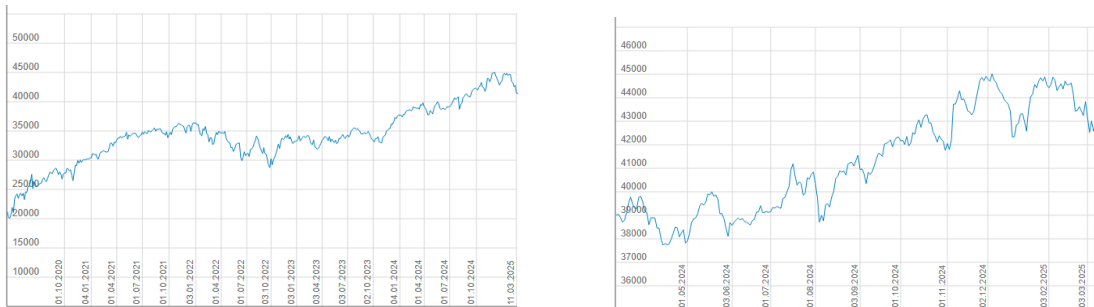


Рис.5. Динаміка індексу Доу-Джонса

Джерело: сформовано на основі [6]

Аналізуючи динаміку індексу Доу-Джонса за останні п'ять років, можна сказати, що спостерігаються постійні коливання, але загальна тенденція рухається до постійного зростання значення цього індексу. На початку 2020 року значення цього показника фіксувало позначку 21052. На початку 2021 року значення цього індексу становило вже 30391, а на початку 2022 року значення індексу вже сягнуло значення 36407. На протязі 2022 року відбувається більше коливань і спостерігається тенденція до зниження індексу Доу-Джонса, і на початок 2023 року він досягає значення 33269. Але на протязі 2023 року ситуація покращується, спостерігається тенденція до зростання і значення даного показника на початок 2024 року складає 37683, що перевищує значення на початку 2022 року. 2024 рік не став виключенням для фондового ринку США, індекс Доу-Джонса продовжує зберігати загальну тенденцію до зростання, хоча і відбувалися певні коливання на ринку, але на початку 2025 року значення даного індексу було зафіксовано на значенні 44705. Початок 2025 року для індексу Доу-Джонса було стабільним коливанням, але вже в лютому почало спостерігатися поступове, але значне зменшення цього індексу і спочатку він зменшився до 43239, на початку березня 2025 вже значення сягнуло 42520 і на 10.03.2025 вже складає 41433, і продовжує спадати.

Наступний індекс, який заслуговує уваги і необхідно постійно досліджувати, це індекс S&P 500 (рис.6).

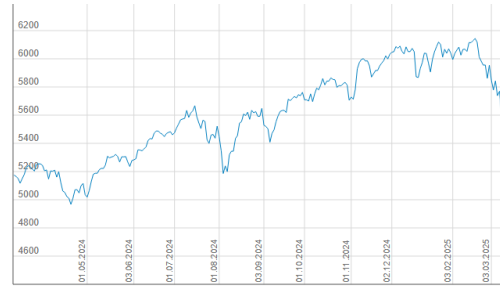
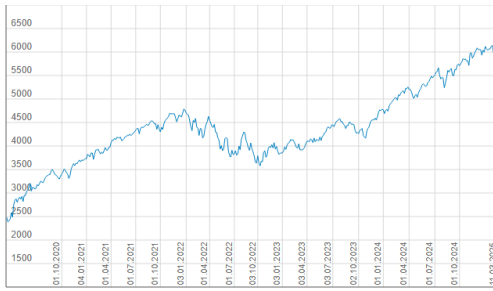


Рис.6. Динаміка індексу S&P 500

Джерело: сформовано на основі [6-8]

Проводячи дослідження індексу S&P 500 за останні п'ять років, можна спочатку зазначити, що цей індекс вважається певним барометром американської економіки і для розрахунку цього індексу використовуються акції 500 акціонерних компаній США з найбільшою капіталізацією.

На початку 2020 року значення індексу S&P 500 становило 2488 і на протязі всього року спостерігаються коливання цього індексу, але при цьому загальна тенденція все ж йде до зростання і на початку 2021 року значення індексу досягає 3726. 2021 рік не став виключенням для індексу S&P 500 у зв'язку з тим, що спостерігається загальна тенденція його до зростання і на початок 2022 року вже його значення становило 4700.

В 2022 році ситуація змінилася і даний індекс змінив напрямок і на протязі всього року спостерігається загальна тенденція до зниження цього показника і на кінець 2022 року він склав 3790. В 2023 році ситуація змінилася і індекс S&P 500 проходячи певні коливання, почав в загальній тенденції зростати і на початок 2024 року його значення сягнуло 4770 і це більше ніж на початку 2022 року.

Тобто індекс S&P 500 зріс майже на 25%, експерти вважають, що на це вплинуло безліч факторів, серед яких відзначають зниження інфляції з 7,9% до 3,7%, і другим важливим фактором відзначають розвиток штучного інтелекту.

Інвесторів все більше цікавить цей напрям і акції багатьох компаній пішли вгору, бо завдяки застосування штучного інтелекту вони можуть зменшити витрати на працівників та удосконалити взаємодію з клієнтами. У 2024 році спостерігалася та ж тенденція до зростання і навіть з швидшими темпами, тому що вже на початку 2025 року його значення складало 6119.

Таким чином індекс S&P 500 зріс на 26,4% при тому, що його середня дохідність починаючи з початку існування складала 9,9%. Але при цьому можна стверджувати, що для цього індексу були і кращі час, так у 2019 році він зріс на 31%, а у 2021 році зріс на 28%, звісно, що суттєве і поки що єдине високе зростання відбулося в 1933 році, коли індекс S&P 500 зріс на 46%. Ситуація змінилася з лютого 2025 року, коли відбувається спад індексу S&P 500 до позначки 5862 і ця тенденція продовжується, показник зменшується і на 10.03.2025 вже становить 5572.

Ще одним важливим індексом для дослідження стану фондового ринку є індекс NASDAQ, до якого входить понад п'ять тисяч компаній (рис.7).

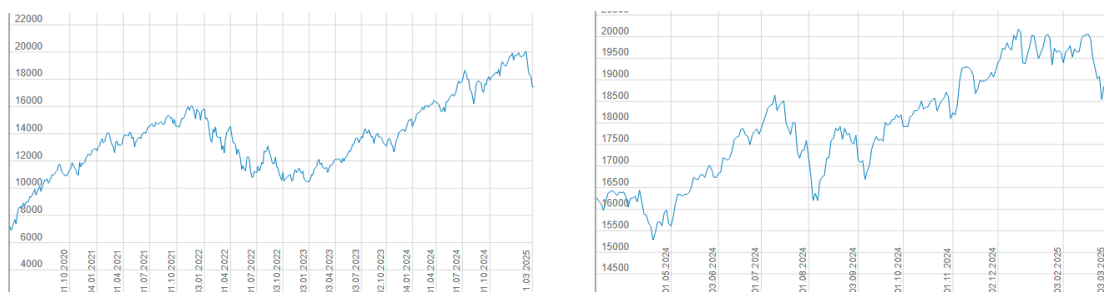


Рис.7. Динаміка індексу NASDAQ
Джерело: сформовано на основі [6-8]

Досліджуючи індекс NASDAQ за останні п'ять років можна підкреслити те, що як і в попередніх двох індексах до 2022 році спостерігається загальна тенденція до зростання цього показника. На початку 2020 року значення індексу NASDAQ становило 7373 і на протязі всього року спостерігаються коливання цього індексу, але при цьому загальна тенденція все ж йде до зростання і на початку 2021 року значення індексу досягає

12740. 2021 рік не став виключенням для індексу NASDAQ у зв'язку з тим, що спостерігається загальна тенденція його до зростання і на початок 2022 року вже його значення становило 15832. Фондовий ринок США продовжує довгостроковий висхідний тренд попри локальні фази підвищеної волатильності. В 2022 році спостерігається загальна тенденція до зниження цього індексу і на кінець 2022 року він склав 11148. В 2023 році ситуація змінилася і індекс NASDAQ проходячи певні коливання, почав в загальній тенденції зростати і на початок 2024 року його значення сягнуло 14510 і це більше ніж на початку 2022 року. У 2024 році спостерігалася та ж тенденція до зростання і навіть з швидшими темпами, тому що вже на початку 2025 року його значення складало 17910. Ситуація змінилася з лютого 2025 року, коли відбувається спад індексу NASDAQ з позиції 20026 і на 10.03.2025 вже становить 17468, продовжуючи знижуватися.

Як можна спостерігати за основними американськими фондовими індексами, можна стверджувати, як вони залежать від занепокоєння американського народу щодо торговельних війн, які розпочав Дональд Трамп, а відповідно, це спричинить уповільнення економічного зростання економіки США. Американський дуже чутливий до подібних дій і відразу індекс S&P 500 починає стрімко знижуватися на 2,6%, наближуючись до корекційного рівня, головний показник волатильності починає зростати. Індекс NASDAQ втратив 3,8%, а це найбільше падіння починаючи з 2022 року. Таки чином лише за дев'ять сесій фондовий ринок втратив 5% від своєї максимальної величини, що зафіксувало найшвидше масштабне падіння з моменту коли почалася пандемія COVID-19. Звісно, що всі ці спади залишили суттєвий відбиток на фінансовому становищі найбагатших людей світу, які щодня втрачають свої кошти, а за останні кілька тижнів втратили мільярди доларів.

Торговельні конфлікти, які розпочалися між США та Канадою, Мексикою і Китаєм викликають занепокоєння, напруженість та побоювання щодо підвищення ймовірності економічного спаду в США, а відповідно це

приведе до нестабільності на фондовому ринку і змушує фінансових аналітиків застосовувати негайний ризик-менеджмент щодо перегляду своїх прогнозів та план дій.

Для порівняння слід проаналізувати фондовий ринок Китаю, насамперед тому, що початок 2024 року фондовий ринок КНР виявився одним із найгірших в історії, це пояснюється тим, що один з ключових індексів Shanghai Composite напочатку 2024 року впав на 7%, а ще один з головних індексів Shenzhen Component зменшився на 10%. Одним із головних сегментів фондового ринку виступає Гонконгській біржі, яку характеризують, як ворота китайських компаній до глобальних ринків, теж зазнає значних збитків і ключовий індекс Hang Seng показує спад на 10%. Хоча на глобальних ринках спостерігається зростання, але з певними проблемами на внутрішньому ринку спостерігається обвал акцій китайських компаній, що суперечить тенденціям на глобальних ринках.

При цьому слід виділити основні фактори, які в своїй сукупності ослабили фондовий ринок: політика нульової толерантності до ковіду, втручання влади в бізнес, боргова криза, санкції США, сповільнення економіки тощо. Влада планує використати свій перевірений і надійний метод вирішення проблем, і це вливання грошей. За даними Bloomberg, влада планує із офшорних рахунків державних компаній, щоб фінансові вливання не спричинили послаблення власної валюти, витягнути 2 трлн юанів, щоб спрямувати їх на купівлю акцій через Гонконгську біржу.

Для того щоб дослідити розвиток і фінансову безпеку фондового ринку Китаю, необхідно проаналізувати фондові індекси. Доцільним було б дослідити наступний індекс, це індекс SSE, який є фондовим індексом Шанхайської фондової біржі, однією з провідних азіатських бірж, і в розрахунок якого приймаються значення цін всіх акцій, що торгуються на Шанхайській фондовій біржі (рис.8).

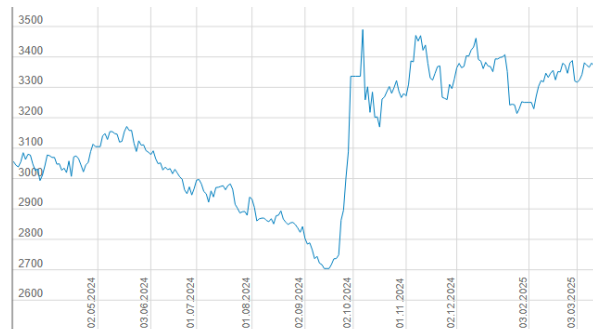
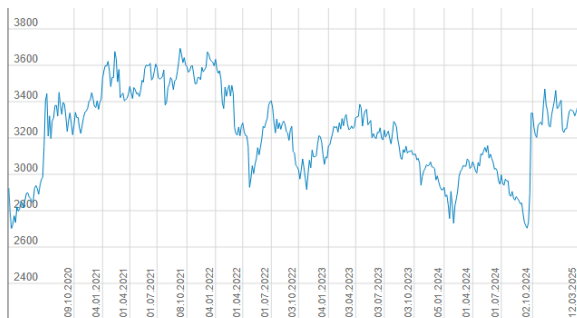


Рис.8. Динаміка індексу SSE
Джерело: сформовано на основі [7,8]

Спостерігаючи за коливаннями індексу SSE можна побачити, як на протязі 2020 року хоча і були піднесення і спади в значенні даного індексу, але в загальній картині показує тенденцію до зростання з 2780 до 3551, найбільший скачок відбувся у липні 2020 року. На протязі 2021 року відбуваються різні коливання в значенні даного індексу, але значення даного індексу на кінець 2021 року склав 3595.

Такі різкі коливання були пов'язані з пандемією COVID-19 і при цьому практично весь світ пішов на карантин через коронавірус, але у КНР обмеження були значно тривалішими та суворішими, зупинялось життя в окремих провінціях чи кварталах мегаполісів. Також слід не забувати, що саме в цей час фондовий ринок КНР зазнав чергового удару внаслідок торговельної війни зі США.

На протязі всього 2022 року спостерігається зниження індексу SSE і на кінець 2022 року його значення складає 3157. Це підтверджується тим, що торговельні війни зі США продовжуються і КНР робить акцент на внутрішній політиці. Тому наприкінці 2022 року спостерігалася рекордна корпоративна ліквідність і тому вважається, що це має призвести до стимулювання зростання економіки, та зростання фондового ринку попри фази підвищеної волатильності.

На початку 2023 року і до липня місяця дійсно спостерігалася тенденція до зростання, і значення індексу SSE склало 3385, але далі

відбувалося постійне падіння цього індексу і на кінець 2023 року він складає 2929. Перша половина 2024 року демонструє позитивну динаміку до зростання індексу SSE і складає 3130. Але при цьому до вересня 2024 року спостерігається різке падіння цього індексу до позначки 2704.

Основними причинами даної динаміки можна назвати: загострення стосунків із США, втручання держави в економіку та девелоперська і кредитна кризи. Далі відбувається стрімке зростання даного індексу у жовтні до 3490 і рік закінчився на позначці 3432. На початку 2025 року знову тенденція до зниження цього індексу до позначки 3230, але з лютого 2025 року спостерігається зростання індексу SSE і на 10.03.2025р. складає 3381 і продовжує зростати.

Для дослідження даної теми було обрано фондовий ринок Німеччини і безпосередньо Франкфуртська фондова біржа (FWB), яка є найбільшою в Німеччині і однією з найбільших в світі, оборот якої до 90% всього ринкового руху та до 35% всього інвестиційного капіталу планети, і входить до конгломерату Deutsche Borse і має тісні зв'язки з SIX Swiss Exchange. Основним індексом біржи є індекс DAX, який є найважливішим фондовим індексом Німеччини і розраховується за капіталізацією вартості цін акцій найбільших акціонерних компаній Німеччини (рис.9).

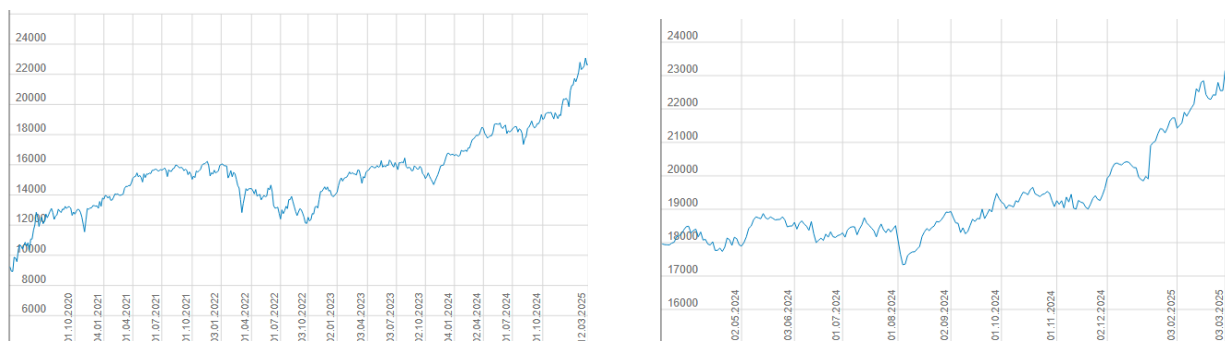


Рис.9. Динаміка індексу DAX
Джерело: сформовано на основі [9]

Досліджуючи індекс DAX за останні п'ять років, можна побачити зальну тенденцію до зростання і не таку сильну волатильність як по іншим індексам, що аналізувалися. На початку 2020 року значення індексу DAX встановилося на позначці 9570, хоча в 2019 році значення цього індексу становило 13126. Це пов'язано з тим, що наприкінці 2019 року все світове суспільство стикнулося з новиною про невідомий вірус, який забрав багато життя, призвів в більшості країн світу до локдауну і Німеччина не стала виключенням.

Спостерігалася зупинка виробництва та закриття компаній, звісно що все це і страх, невизначеність та очікування учасників ринку суттєво впливало на фондовий ринок, призвело до падіння всіх фондових показників і індекс DAX не став виключенням. Але з кінця весни і до кінця 2020 року спостерігалася тенденція до зростання і показник становив 13726.

Фондовий ринок Німеччини почав оговтується і спостерігається значне зростання індексу DAX на протязі 2021 року, наприкінці якого його значення сягає 16020. А от в 2022 році ситуація кардинально змінилася і даний індекс починає зменшуватися і на кінець року складає вже 12517. Перш за все це пов'язано з енергетичною кризою в країні та зростання впливу витрат на запозичення. При цьому в 2023 році країні вдалося стабілізувати ситуацію в країні, підтвердженням чого стало зростання індексу DAX на протязі всього року і в кінці року він складав 16500.

В 2024 році тенденція до зростання індексу DAX продовжується і зростання відбувається на 19,6%. Даного результату зростання фондового індексу в Німеччині, який перевершив показники Франції та Британії, забезпечили ключові компанії, які більшій частині займаються міжнародною діяльністю і менш залежні від внутрішньої ситуації в країні, серед них слід відмітити оборонний концерн Rheinmetall та компанія SAP, яка дозволила забезпечити зростання даного індексу майже на 40%, у зв'язку з переводом клієнтів на хмарні технології та підвищеної зацікавленості інвесторів до

штучного інтелекту. Початок 2025 року не став виключенням і індекс DAX продовжує зберігати тенденцію до зростання.

Висновки. Провівши дослідження стану функціонування та фінансову безпеку фондового ринку України, а також проаналізувавши досвід функціонування найбільших фондових ринків світу та їх вплив на економіку в своїй країні та інших держав, говорить про значимість цих ринків для глобальної фінансової стабільності та економічного розвитку.

Дослідження показало, що найбільші фондові ринки, відіграють ключову роль щодо сприяння залучення капіталу, розвію та розширення підприємств, установ та компаній, створення нових робочих місць тощо. Ефективне дієве функціонування цих ринків підкреслює важливість забезпечення можливості легкого доступу до фінансових ресурсів, залучення інвестиційних ресурсів як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні.

Розвій нових проектів та інновацій можливий тільки завдяки здійсненню ініційованої емісії акцій, облігацій та похідних цінних паперів, що можливе при певному рівні ліквідності та прозорості компаній. Однак слід пам'ятати і враховувати основні чинники впливу, а особливо те, що серйозний вплив на економіку країни, а тим паче якщо мова йде про глобальні кризи чи рецесії, може витікати з збурення на фондових ринках. Слід постійно відслідковувати і спостерігати за волатильністю, особливо коли вона надмірна і відбуваються значні зміни вартості активів, все це неминуче призведе до погіршення фінансової стійкості та стабільності, і як слідство, втрату довіри інвесторів. Тому постійне дослідження фінансової безпеки фондового ринку, через ефективне регулювання фондових ринків та нагляд за їх функціонуванням та розвієм є найважливішою задачею для забезпечення стабільності цих ринків та захисту інтересів інвесторів. Також формування наявних і дієвих механізмів фінансової безпеки фондового ринку через розробку ефективних механізмів регулювання, а також запровадження адекватного пруденційного нагляду стає першочерговою

задачею щодо забезпечення функціонування фондових ринків як злагодженого ефективного інструмента глобального економічного розвію.

Отже, для створення стабільного та економічного зростання країни, покращення інвестиційного клімату та розвію глобальної економіки, необхідно сприяння ефективної та динамічної взаємодії між найбільшими фондовими ринками світу та економіками країн.

Література

1. Левкович О.В., Шрамко І.П. Теоретичні аспекти фінансової безпеки фондового ринку. Ефективна економіка. 2024. №4 URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/3545/3580>
2. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України. URL: <https://www.nssmc.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Мінфін Медіа. Фондові індекси. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/stock/>
5. Edudwar. URL: <https://www.edudwar.com/top-10-stock-exchanges-in-the-world/>
6. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/1277216/nyse-nasdaq-comparisonnumber-listed-companies/>
7. Trading Economics Data. URL: <https://tradingeconomics.com/>
8. Analyticsteps. URL: <https://www.analyticsteps.com/blogs/what-nasdaq-and-its-marketstructure>
9. Börse Frankfurt – Frankfurt Stock Exchange. URL: <https://www.boerse-frankfurt.de/en>

References

1. Levkovych, O.V. and Shramko, I.P. (2024), “Theoretical aspects of management of the banks financial resources”, *Efektyvna ekonomika*, vol. 4,

available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3545/3580> (Accessed 05 March 2025).

2. Ofitsijnyj sajt Natsional'noi komisii z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku Ukrainy. URL: (2025), available at: <https://www.nssmc.gov.ua> (Accessed 05 March 2025).

3. State Statistics Service of Ukraine (2025), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 05 March 2025).

4. Minfin Media (2025), “Stock indices”, available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/stock/> (Accessed 05 March 2025).

5. Edudwar (2025), available at: <https://www.edudwar.com/top-10-stock-exchanges-in-the-world/> (Accessed 05 March 2025).

6. Statista (2025), available at: <https://www.statista.com/statistics/1277216/nyse-nasdaq-comparisonnumber-listed-companies/> (Accessed 05 March 2025).

7. Trading Economics (2025), “Data”, available at: <https://tradingeconomics.com/> (Accessed 05 March 2025).

8. Analyticsteps (2025), available at: <https://www.analyticsteps.com/blogs/what-nasdaq-and-its-marketstructure> (Accessed 05 March 2025).

9. Börse Frankfurt – Frankfurt Stock Exchange (2025), available at: <https://www.boerse-frankfurt.de/en> (Accessed 05 March 2025).

Стаття надійшла до редакції 13.03.2025 р.